

Brüssel, 30. juuni 2023
(OR. en)

11145/23

ECOFIN 670
UEM 204
SOC 496
EMPL 347
COMPET 691
ENV 770
EDUC 283
RECH 315
ENER 406
JAI 916
GENDER 147
ANTIDISCRIM 141
JEUN 185
SAN 422

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	9840/1/23 REV 1
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 615 final
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Leedu 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni soovitusel COM(2023) 615 final ning mida on arutanud nõukogu ja Euroopa Ülemkogu.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

**milles käsitletakse Leedu 2023. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Leedu 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arves nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,³ millega loodi taaste- ja vastupidavusrahadu (edaspidi „rahastu“). Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu kaasa majanduslikule ja kaasavale taastumisele ning kestlike ja majanduskasvu soodustavate reformide ja investeeringute tegemisele, eelkõige rohe- ja digipööret edendavate reformide ja investeeringute tegemisele, et muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 rahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahadu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mis on koondunud konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme ümber.
22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Leedut ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda oleks vaja põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka arvamuse Leedu 2023. aasta eelarvekava kohta. Komisjon võttis vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 16. mail 2023 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitusel⁴ (edaspidi „2023. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 13. märtsil 2023 ühise tööhõivearuande.
- (3) Kuigi liidu riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, avaldab geopoliitiline kontekst jätkuvalt negatiivset mõju. Kuna liit toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju nii haavatavatele leibkondadele kui ka ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse selles jõuliselt liidu konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

⁴ Nõukogu 16. mai 2023. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C 180, 23.5.2023, lk 1).

- (4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“ (edaspidi „roheline kokkuleppe tööstuskava“). Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on edendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. See täiendab Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse samuti luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada liidu tootmisvõimsust nullnetotehnoloogia ja toodete osas, mida on vaja liidu ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Rohelise kokkuleppe tööstuskava põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga luua majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatistes seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed liidu ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitused aitavad neid prioriteete ellu viia.
- (5) 2023. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

- (6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435⁵ (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on kaotada kiiresti järkjärguliselt liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiapuulgeolekut ja mitmekesisitada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. REPowerEU määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad kõnealused reformid ja investeeringud suurendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud roheline kokkuleppe tööstuskavas, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile asjakohasel juhul ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks (edaspidi „8. märtsi 2023. aasta teatis“). Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu, ning kutsus liikmesriike üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärasel tasemel. Komisjon kutsus samuti liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud leibkondade ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema paremini suunatud haavatavatele leibkondadele ja ettevõtetele. Komisjon teatas, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida. Lisaks, nagu on kavandatud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, sõnastatakse eelarvesoovitused esmaste netokulude põhjal. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid jätkavad riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagavad rahastu ning muude liidu vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärased eelarvepuudujäägi menetlused algatatakse 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal.

- (8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud liidu majanduse juhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Komisjon soovib ettepanekutega suurendada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda enam keskpikale perioodile, millega kaasneb tõhus ja ühtsem täitmise tagamine. ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniseid käsitlevate nõukogu 14. märtsi 2023. aasta järelduste kohaselt on eesmärk viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.
- (9) 14. mail 2021 esitas Leedu vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas sätestatud hindamissuunistega. 20. juulil 2021 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Leedu taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang⁶. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Leedu on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

⁶ ST 10477/2021 INIT; ST 10477/2021 ADD 1.

- (10) 27. aprillil 2023 esitas Leedu oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 28. aprillil 2023 oma 2023. aasta stabiilsusprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 4 lõikega 1. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Leedu kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.
- (11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Leedu kohta 2023. aasta riigiaruande. Selles hinnati Leedu edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Leedu on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Leedu edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

- (12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Leedu kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023. Komisjon jõudis järeldusele, et Leedus ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Eelkõige on viimasel ajal suurenenud hinnapõhise konkurentsivõime, maksebilansi ja eluasemehindade suundumustega seotud haavatavus, kuid tundub, et see on praegu üldiselt kontrolli all. Majandust mõjutab tugevalt energiahinnašokk ja kiire inflatsioon, kuid Leedu konkurentsivõime peaks prognooside kohaselt aeglaselt taastuma, sedamööda kuidas energiahinnad langevad. Jooksevkonto seisund halvenes 2022. aastal märkimisväärselt energia impordihindade tõusu tõttu, kuid prognooside kohaselt jõuab see sel aastal tasakaalu lähedale. Mõõdukas jooksevkonto puudujääk ei ohusta edaspidi maksebilansi tasakaalu, võttes arvesse riigi tugevat investeerimispositsiooni. Sellest hoolimata võib inflatsiooni- ja palgasurve, kui see püsib, kahjustada Leedu konkurentsivõimet, eriti kuna alusinflatsioon on euroala keskmisest tunduvalt kiirem. Eluasemehinnad on pandeemiast alates oluliselt tõusnud, kuid ei ole märke ülehindamisest ja hinnatõus praegu aeglustub, arvestades intressimäärade tõusu ja majanduslangust. Lisaks on leibkondade võlg väike, pangandussektor on hästi kapitaliseeritud ja väga kasumlik ning viivislaenude tase on madal. Poliitikakujundus on üldiselt soodne, kuigi mõned poliitikameetmed võiksid aidata vähendada tuvastatud haavatavusest tulenevaid riske. Sellega seoses oleks oluline jätkata vastutsüklilist eelarve- ja makrotasandi usaldatavuspoliitikat, mida tuleks vajaduse korral tugevdada. Samal ajal võiks suurem keskendumine konkurentsi edendamisele kodumaisel turul ning tööjõu pakkumise kvaliteedi ja kvantiteedi suurendamise poliitika aidata toime tulla hinnasurve ja tööjõu ühikukulude survega.
- (13) Eurostati kinnitatud andmete kohaselt vähenes Leedu valitsemissektori eelarvepuudujääk 1,2 %-lt SKPst 2021. aastal 0,6 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 43,7 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 38,4 %-le SKPst 2022. aasta lõpus.

- (14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised tulused vähendavad eelarvepoliitilised meetmed kaugkütte käibemaksu hüvitamist leibkondadele, samal ajal kui kulusid suurendavad eelarvepoliitilised meetmed hõlmasid elektri hinnalage kodutarbijatele ja muudele tarbijatele ning maagaasihinnalage kodutarbijatele, samuti toetusi ettevõtetele, kes tegutsevad sektorites, mida mõjutavad kõrged energiahinnad. Komisjoni hinnangul oli kõnealuste meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 1,3 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,3 % SKPst. Samal ajal langesid COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 0,6 %-lt SKPst 2021. aastal 0,4 %-le SKPst 2022. aastal.
- (15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Leedul⁷ säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahaastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitas nõukogu Leedul hoida riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv kontrolli all.

⁷ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 68).

- (16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika⁸ 2022. aastal pärssiv (0,9 % SKPst), mis oli kõrge inflatsiooni tingimustes asjakohane. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Leedu majanduse taastamise toetamist rahastust rahastatavate investeeringutega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,1 % SKPst (2021. aastal 1,3 % SKPst). Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse neutraalse panuse⁹. Seega säilitas Leedu riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu nõukogu soovitas. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,9 protsendipunkti. Seega hoidis Leedu riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu piisavalt kontrolli all.
- (17) 2023. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognoside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ja pärast seda kooskõlas komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis märgituga. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2023. aastal 0,5 % ja 2024. aastal 3,0 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv 2023. aastal samasugune (0,5 %) ja 2024. aastal väiksem (2,7 %), mis on peamiselt tingitud suhteliselt aeglasemast prognoositavast tarbimise ja investeeringute kasvust 2024. aastal.

⁸ Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

⁹ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud andsid ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti SKPst.

(18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk suureneb 2023. aastal 2,2 %-le SKPst. Suurenemine 2023. aastal tuleneb peamiselt kulusid suurendavatest meetmetest, mille eesmärk on toetada väiksema sissetulekuga leibkondi (nt sotsiaaltoetuste ja pensionide suurendamine), ning maksudest ja sotsiaalkindlustusmaksetest saadavatest väiksematest tuludest (suhtena SKPsse). 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 38,4 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 37,8 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 1,7 % SKPst. See on 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud puudujäägist väiksem, mis on peamiselt tingitud suuremast prognoositavast sotsiaalkindlustusmaksetest saadavast tulust ning pisut väiksematest prognoositavatest valitsemissektori kulutustest vahetarbimisele ja investeeringutele. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2023. aasta lõpus madalam (37,1 %). Erinevus tuleneb väiksemast prognoositavast valitsemissektori eelarvepuudujäägist.

- (19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama meetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need hõlmavad 2022. aastast pikendatud meetmeid, eelkõige elektri- ja maagaasihinnalagesid kodutarbijatele ja muudele tarbijatele. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 0,7 % SKPst¹⁰. 2023. aasta meetmed ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele leibkondadele või ettevõtetele ega säilita hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seega puuduvad suunatud toetusmeetmed, mida nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus¹¹ järgimise hindamisel arvesse võtta. Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud peaksid 2023. aastal jääma samaks (0,3 % SKPst).
- (20) Oma 12. juuli 2022 soovitus¹²es soovitas nõukogu Leedul võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga, võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal peaks Leedu olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Leedul suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid.

¹⁰ See näitaja kajastab nende meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹¹ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Leedu 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 120).

¹² Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Leedu keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 14,0 %.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (–0,8 % SKPst). See järgneb 2022. aasta pärssivale eelarvepoliitikale (+0,9 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,4 % SKPst. Kokkuvõttes on riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositud kasv nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusega kooskõlas. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on prognoosi kohaselt 2023. aastal 2,0 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad prognoosi kohaselt eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti¹³. Seega kavatseb Leedu rahastada täiendavaid investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest ning säilitab prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavad investeeringud. Leedu kavatseb rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, näiteks investeeringuid kohalike taastuvate energiaallikate arendamisse ning elektrisalvestustaristu rajamisse, mis hõlbustab Leedu jõupingutusi Venemaa ja Valgevene süsteemidega sünkroniseeritud elektrivõrgust lahtiühendamiseks. Neid investeerimisprojekte rahastatakse osaliselt rahastust ning muudest liidu vahenditest.

¹³ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti SKPst.

- (22) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema 1,7 %-le SKPst. 2024. aastal toimuv vähenemine kajastab peamiselt energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmete järkjärgulist kaotamist. Vastavalt 2023. aasta stabiilsusprogrammile prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 2024. aasta lõpus 37,7 %-le. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2024. aastal 1,4 % SKPst. See on 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägist väiksem, mis tuleneb peamiselt valitsemissektori väiksematest kulutustest vahetarbimisele ja suuremast nominaalsest SKPst. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus madalam (36,6 %).
- (23) 2023. aasta stabiilsusprogrammis nähakse ette enamiku energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastal. Ka komisjon eeldab peaaegu kõigi energiatoetusmeetmete järkjärgulist kaotamist (netokulu 0,1 % SKPst 2024. aastal). Need hinnangud sõltuvad eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti.
- (24) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt kavatakse Leedu saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärgi (struktuurne eelarvepositsioon $-1,0$ % SKPst)¹⁴ 2023. aastal ning säilitada selle kogu ülejäänud programmiperioodi jooksul. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks struktuurne eelarvepositsioon keskpika perioodi eelarve-eesmärgi ületades olema 2023. aastal $-0,6$ % SKPst ja 2024. aastal $-0,3$ % SKPst. Konservatiivne eelarvepoliitika 2024. aastal aitab vähendada ka alusinflatsiooni, mis on euroala keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet.

¹⁴ Struktuurne eelarvepositsioon (tsükliiselt kohandatud eelarvepositsioon ilma ühekordsete ja ajutiste meetmeteta), mille komisjon on ühiselt kokkulepitud metoodika alusel ümber arvutanud, osutab struktuursele eelarvepuudujäägile 0,6 % SKPst 2023. aastal ja 0,2 % SKPst 2024. aastal.

- (25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 2,7 %.
- (26) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud vähenema 4,0 %-lt SKPst 2023. aastal 3,9 %-le SKPst 2024. aastal. Investeeringute vähenemine kajastab väiksemaid riiklikult ja liidu vahenditest rahastatavaid investeeringuid.
- (27) 2023. aasta stabiilsusprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2026. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk järk-järgult vähenema 1,4 %-le SKPst 2025. aastal ja 0,9 %-le SKPst 2026. aastal. Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks seega jääma programmiperioodi jooksul alla 3 % SKPst. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse suurenema 37,7 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 38,6 %-le SKPst 2026. aasta lõpus.

(28) Leedu maksutulu osakaal SKPst on märkimisväärselt alla liidu keskmise, piirates tervishoiule, sotsiaalkaitsele ja üldistele avalikele teenustele tehtavate riiklike kulutuste rahastamist. Käibemaksulõhe (eeldatava käibemaksutulu ja kogutud summa vahe) on endiselt üks suuremaid liidus, kuigi esialgsed hinnangud näitavad, et see võis 2021. aastal oluliselt väheneda. 2021. aastal oli omandimaksudest (mis on ühed majanduskasvu kõige vähem kahjustavad maksud) saadav tulu üksnes 0,3 % SKPst, mis on ligikaudu seitse korda väiksem kui liidu keskmine. Leedus oli kogutud äriühingu tulumaksu osakaal SKPst pool liidu keskmisest ja transpordimaksud olid ühed väikseimad liidus, kusjuures Leedu on üks vähestest liikmesriikidest, kellel puudub iga-aastane automaks. Avaliku sektori kulutused sotsiaalkaitsele suurenesid aastatel 2015–2021, kuid on endiselt märkimisväärselt alla liidu keskmise. See on toonud kaasa sotsiaaltoetuste suhteliselt madala taseme ja piiratud katvuse, kusjuures vanaduspensionid on palgatuluga võrreldes liidu väikseimate hulgas. Kulutused üldistele avalikele teenustele on eriti väikesed, saades protsendina SKPst peaaegu poole vähem rahastust kui liidus keskmiselt. Tervishoiu ebapiisav rahastamine toob kaasa pikad ooteajad ja suure rahuldamata vajaduse arstiabi järele, suured omaosaluskulud patsientide jaoks ja suutmatuse pakkuda tervishoiutöötajatele konkurentsivõimelist palka. Leedu kehtestas 2021.–2023. aastal mitu olulist alalist kulumeedet (näiteks avaliku sektori palkade, pensionide ja muude sotsiaaltoetuste suurendamine), mida ei ole piisavalt tasakaalustatud vastavate rahastamismeetmetega, mis võib ohustada Leedu eelarve jätkusuutlikkust pikas perspektiivis.

(29) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Leedu taaste- ja vastupidavuskava rakendamine edeneb jõudsalt. 30. novembril 2022 esitas Leedu esimese maksetaotluse ja komisjon andis positiivse hinnangu 33 eesmärgist 31-le, mis hõlmavad kava seitsmest komponendist kuut, samas kui kaks maksureformidega seotud eesmärki hinnati mitterahuldavalt täidetuks. Seetõttu on komisjon käivitanud makse peatamise menetluse, mis annab Leedule lisa-aega nende eesmärkide täitmiseks, kuid tagab talle samal ajal 542,3 miljoni euro suuruse osalise makse (arvestamata eelrahastust), mis on seotud rahuldavalt täidetud eesmärkidega. Energia- ja ehitusmaterjalide hinnatõusuga seotud objektiivsete asjaolude ning Venemaa Ukraina-vastasest agressioonist tingitud tarneahelahäirete tõttu kavatakse Leedu esitada kava muudatused ning REPowerEU peatüki, et kiirendada majanduse CO₂ heite vähendamist ja vähendada sõltuvust fossiilkütustest. Leedu teatas 30. märtsil 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 14 lõikele 6 oma kavatsusest taotleda rahastust 1 800 000 000 eurot täiendavat laenutoetust. Uue REPowerEU peatüki kiire lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Leedu strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.

- (30) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Leedu ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikusel täiendavusel ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Leedus ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.
- (31) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Leedu silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud tervishoiusüsteemi, sotsiaalteenuste ja -eluasemete ning energia ja rohepöördega.
- (32) Tervisenäitajate osas on oodatav eluiga Leedus üks lühemaid liidus. Ennetatava ja välditava suremuse tase on Leedus liidu keskmisega võrreldes endiselt kõrge. Leedus on välditava haiglaravi tase kõrge ja enesetapust tingitud suremus üks suuremaid liidus. See rõhutab vajadust parandada tervishoiu tulemuslikkust ja võtta Leedu tervishoiusüsteemis rohkem ennetavaid meetmeid. Tervishoiusektori probleeme süvendavad tööjõunappus, oskuste nõudlusele mittevastavus ja tervishoiutöötajate ebaühtlane jaotus, mis piirab esmatasandi tervishoiuteenuste kättesaadavust ja osutamist. Leedu taaste- ja vastupidavuskavaga on ette nähtud olulised meetmed, näiteks reform, millega kujundatakse ümber haiglavõrk ja erakorralise meditsiini teenused, samuti on ette nähtud investeeringud tervishoiuasutuste ajakohastamiseks ja nakkushaiguste klasterkeskuste taristu ehitamiseks. Kui need meetmed rakendatakse, peaksid need eeldatavasti aitama lahendada teatavaid põhiprobleeme. Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvatele meetmetele tuleb siiski teha täiendavaid jõupingutusi, et veelgi tugevdada esmatasandi tervishoidu ja laiendada ennetavat tervishoidu, sealhulgas muuta tervishoiusüsteem säilenõtkemaks.

- (33) Sotsiaalteenuste kavandamist ja osutamist takistab omavalitsuste suutmatus piisavalt kaasata valitsusväliseid organisatsioone ning sotsiaalabi ja koolitusmeetmete integreerimine aktiivsesse tööturupoliitikasse, eelkõige seoses töötutega, on endiselt ebatõhus. Leedu on teinud mõningaid edusamme, viies teatavates omavalitsustes lõpule katseprojektid integreeritud teenuste osutamiseks töötutele, ning kõigile omavalitsustele anti soovitus kohaldada alates 2023. aastast nende projektide metoodikat oma tööhõive edendamise programmides. Kuigi see on samm õiges suunas, ei ole selle mõju veel tunda ja tuleb teha täiendavaid jõupingutusi. Taaste- ja vastupidavuskava sisaldab olulisi meetmeid, nagu miinimumsissetuleku kava ning maksu- ja toetussüsteemi reform koos töötuskindlustuse katvuse suurendamisega. Eeldatavasti aitab nende meetmete rakendamine lahendada teatavaid peamisi sotsiaalkaitseprobleeme. Lisaks kavas sisalduvatele meetmetele tuleb siiski teha täiendavaid jõupingutusi sotsiaalteenuste kavandamise ja osutamise parandamiseks.
- (34) Juurdepääs sotsiaaleluasemetele on Leedus piiratud. 2022. aasta lõpus ootas sotsiaaleluaset ligikaudu 9 700 perekonda (peaaegu 19 000 inimest), kusjuures keskmine ooteaeg oli 5,85 aastat. Sotsiaaleluasemete üldine kvaliteet on endiselt kehv. Kuigi Leedu on võtnud sotsiaaleluasemete vallas mõningaid reformimeetmeid, sealhulgas kehtestanud õiguse seada esikohale üksikvanemaga pered, tõstnud abikõlblikkuse hindamisel kohaldatavaid sissetuleku- ja varapiire ning näinud ette erisätteid riikliku hädaolukorra või karantiini puhuks, puudub praegu üldine strateegia selle kohta, kuidas tegeleda nende krooniliste vajakajäämistega ja parandada sotsiaaleluasemete kvaliteeti.

(35) Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse on Leedu edukalt loobunud Venemaalt pärit gaasi, nafta, elektri ja söe impordist, suunates energiaimpordi ümber Klaipėda veeldatud maagaasi terminali ja Būtingė naftaterminali ning kasutades uut gaasiühendust Poolaga ja paremat ühendust Lätiga ning olemasolevaid elektriühendusi Poola, Läti ja Rootsi. Ajavahemikul 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Leedu maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 41 % (st rohkem kui nõukogu määruses (EL) 2022/1369¹⁵ sätestatud vähenduseesmärk 15 %), mis oli tingitud peamiselt riigi keemiatööstuse gaasinõudluse vähenemisest energiahindade tõusu tõttu. Leedu võiks jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024, vastavalt nõukogu määrusele (EL) 2023/706¹⁶. Sellest hoolimata sõltub Leedu energiavarustus endiselt suurel määral impordist. Leedu katab impordiga ligikaudu kaks kolmandikku oma elektrivajadusest ning peaaegu kogu oma nafta- ja gaasivajaduse. Lisaks moodustavad nafta ja gaas kolm neljandikku riigi energiaallikate jaotusest.

¹⁵ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

¹⁶ Nõukogu 30. märtsi 2023. aasta määrus (EL) 2023/706, millega muudetakse määrust (EL) 2022/1369 seoses gaasinõudluse vähendamise meetmete nõudluse vähendamise perioodi pikendamisega ning nende meetmete rakendamise aruandluse ja seire tõhustamisega (ELT L 93, 31.3.2023, lk 1).

- (36) Suur energianõudlus tuleneb suurest ja vanast transpordipargist, ühis- ja raudteetranspordi vähesest kasutamisest, suurest hulgast kehva energiatõhususega hoonetest ja väga energiamahukatest tööstusharudest. Tööstuse arvele jäi enne energiakriisi 58 % Leedu gaasi kogutarbimisest. Lisajõupingutused, selleks et vähendada nende sektorite energiamahukust tööstuse ümberkujundamise, sealhulgas uuenduslike tootmisprotsesside edendamise ning taastuvate energiaallikate kasutamise soodustamisega, vähendaksid Leedu sõltuvust energiaimpordist. Stiimulid vähem saastavate sõidukite valimiseks on Leedus endiselt ebapiisavad, samas kui ühistranspordisüsteem on killustatud ja kannatab puuduliku koordineerimise all. Seepärast jääb prioriteediks vähem saastavate transpordivahendite edendamine. Samal ajal on kortermajade renoveerimise määr endiselt liiga madal, et saavutada selles sektoris 2050. aastaks kliimanetraalsuse eesmärgid. See näitab, et tuleb parandada menetlusi ja suurendada renoveerimisstiimuleid ning toetada erasektori suutlikkust renoveerimisprojekte ellu viia. Leedu näitajad energiaostuvõimetuse vallas on endiselt ühed liidu kehvimad ja võivad veelgi halveneda, kui energiahinnad peaksid uuesti tõusma ja renoveerimise tempo püsib aeglane.
- (37) Leedu elektrivõrk, nagu ka teiste Balti riikide elektrivõrk, on endiselt avatud riskidele, kuna see on sünkroniseeritud BRELLi elektrivõrguga. Elektrivõrgu piirkondlik sünkroniseerimine ülejäänud liiduga on edenemas, kuid tuleb veel lõpule viia (see peaks juhtuma 2025. aastaks). Selleks tuleb teha koostööd Läti ja Eestiga. Leedu suurendab kodumaist energiatootmist ning on astunud samme loamenetluste lihtsustamiseks ja taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise edendamiseks, mis töö kaasa päikese- ja tuuleenergia tootmisvõimsuse olulise suurenemise aastatel 2020–2021. Selleks et Leedu oleks kooskõlas paketi „Eesmärk 55“ eesmärkidega, tuleb siiski veelgi ambitsioonikamalt vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuvenergia tootmise ja energiatõhususe eesmärke.

- (38) Tööjõu ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistest sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate tootmine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja tööjõu ümberpaigutamist. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad kõnealused meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. Alates 2015. aastast on vabade töökohtade määr suurenenud enamikus olulistest sektorites, nagu ehitus (0,8 %-lt 1,5 %-le 2021. aastal) ja töötlev tööstus (1,4 %-lt 1,8 %-le 2021. aastal). 2021. aastal oli see määr siiski jätkuvalt alla liidu keskmise (vastavalt 3,6 % ja 1,9 %). Viimastel aastatel oli Leedus tööjõunappus 28 ameti puhul, mis nõuavad rohepöördeks erioskusi või -teadmisi. Eelkõige teatati 2022. aastal tööjõunappusest kui tootmist piiravast tegurist ka tööstuses ja ehituses.
- (39) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus¹⁷ kajastub esitatud soovitusel 1.

¹⁷ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

(40) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et i) tagada võla jätkusuutlikkus ja hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, suunata paremini kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetavaid eelarvemeetmeid ning kaaluda asjakohaseid viise toetuse lõpetamiseks, kui energiahinnasurve väheneb; ii) säilitada avaliku sektori investeeringute kõrge tase ja edendada erainvesteeringuid, et toetada rohe- ja digipööret; iii) toetada palgasuundumusi, mis leevendavad ostujõu vähenemist, piirates samal ajal teisest mõju inflatsioonile, tõhustada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ja leevendada oskuste nappust; iv) parandada ettevõtluskeskkonda ja tagada, et ettevõtetele antav energiatoetus on kulutõhus, ajutine, suunatud elujõulistele ettevõtetele ja säilitab stiimulid rohepöördeks, ning v) säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus ja jälgida riske, jätkates samal ajal tööd pangandusliidu väljakujundamiseks. Leedu puhul aitavad soovitused 1, 2, 3 ja 4 rakendada esimest, teist ja kolmandat soovitust, mis on sätestatud 2023. aasta euroala käsitlevas soovituses,

SOOVITAB Leedul võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

Säilitada 2024. aastal usaldusväärne eelarvepositsioon ja riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Jätkata pärast 2024. aastat investeerimist ja reforme, mis soodustavad suuremat kestlikku majanduskasvu ja säilitavad keskpikas perspektiivis usaldusväärse eelarvepositsiooni.

Suurendada tervishoiu ja sotsiaalkaitse piisavust ning parandada üldisi avalikke teenuseid.

2. Jätkata taaste- ja vastupidavuskava järjepidevat rakendamist ning viia kiiresti lõpule REPowerEU peatüki koostamine, et alustada kiiresti selle rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikus vastastikus täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga.
3. Tugevdada esmatasandi tervishoidu ja laiendada ennetavat tervishoidu, et muu hulgas muuta tervishoiusüsteem vastupidavamaks. Parandada sotsiaalteenuste kavandamist ja osutamist. Parandada sotsiaaleluasemete kättesaadavust ja kvaliteeti.

4. Vähendada veelgi sõltuvust fossiilkütustest ja imporditavast energiast, kiirendades taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, eelkõige tagades piisava võrguvõimsuse ja võrgule juurdepääsu, tagades tööstusliku tootmise ümberkujundamise ja CO₂ heite vähendamise, edendades ühistranspordi ja säästva transpordi kasutamist ning muutes hooned energiatõhusamaks, et muu hulgas vähendada energiaostuvõimetust. Tagada elektriühenduste piisav võimsus, et suurendada varustuskindlust, jätkates sünkroniseerimist liidu elektrivõrguga, et viia see lõpule õigeks ajaks. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*
